

INTEGRA JAM

Autoři:

Mgr. Jitka Kratochvílová

Mgr. Hana Pejčochová

Foto:

Michal Zvěřina

Grafická úprava a sazba:

Miloš Makovský

ISBN 978-80-7414-285-7

Úvodní slovo

Na začátku tohoto projektu byla myšlenka uspořádat malý jednodenní umělecko-integrační workshop pro zhruba 30 až 40 lidí. Již ve fázi příprav se nám dny počty účastníků poněkud rozšířily. Příjemně nás překvapila vlna zájmu participujících sociálních organizací, umělců i studentů. Integra tak dostala kvýtvárné složce isvou pohybovou a hudební složku. Vznikl čtyřdenní umělecko-integrační festival, na kterém se podílelo zhruba 230 osob. Doplnily ho odborné přednášky, besedy umělců, promítání, koncert, lanové aktivity, ukázky breakdance atd. Akci uzavřela celostátní konference „Hranice oboru“, jejímž tématem byla hranice výtvarného vzdělávání, avěrnisáž výstavy fotografií v galerii Koridor, dokumentujících celý workshop. Hlavním finančním partnerem projektu byla Pedagogická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Další finanční a materiálová podpora přišla od firem: Chráněná dílna Brouk servis s.r.o., 33 design a Montana. Velké „děkuji“ patří sponzorům, realizačnímu týmu avšem zúčastněným, bez jejichž práce a podpory by se Integra Jam neuskutečnil. Na následujících stránkách máte možnost nahlédnout do zákulisí celého festivalu, výběr fotografií je doplněn dvěma krátkými texty od autorek projektu.

Za realizační tým **Integra Jamu**

Jitka Kratochvílová

Aktivní účastníci Integra Jamu:

Studenti:

studenti 1.-5. ročníku jednooborové výtvarné výchovy, Katedry výtvarné kultury, PF UJEP vÚstí nad Labem,

studenti Katedry tělesné výchovy, PF UJEP vÚstí nad Labem,

studenti Základní umělecké školy vRoudnici n. L.

Umělci:

CAMO, DRESDEN BANDITS, IVCZA, KAFES 33, KODY, LE2, LOST, MOR, NAFTY, SAKE 33, TANGO, DJ MIHAI aj.

Pedagogové:

Mgr. Jitka Kratochvílová (KVK PF UJEP a ZUŠ Roudnice n. L.), Mgr. Hana Pejčochová (Gymnázium Jateční, Ústí nad Labem), Mgr. Iva Kratochvílová (KTV PF UJEP), MgA. Milan Žák (KVK PF UJEP), Mgr. Šárka Pailová (ZZŠ, Ústí nad Labem), Mgr. Pavlína Slámová (ZZŠ, Ústí nad Labem), Mgr. Kateřina Svitálská (ZZŠ, Ústí nad Labem), Mgr. Ivana Páralová (Slunečnice, Děčín), Mgr. Jitka Kosejková (USP Háj u Duchcova), Alice Knaizlová (Diakonie, Litoměřice) aj.

Organizace:

Ústav sociální péče Háj u Duchcova

Občanské sdružení Slunečnice, Děčín

ZŠS Pod parkem, Ústí nad Labem

Chráněná dílna Brouk servis

Diakonie, Litoměřice

Nizkoprahové centrum Jeden svět

Hájští kohouti

INTEGRA JAM

Kratochvílová Jitka, Pejčochová Hana

Integra Jam, čtyřdenní integrační festival, proběhl v prvním květnovém týdnu (3. 5.-6. 5. 2010) ve veřejných prostorách Pedagogické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Vznikl v rámci projektu: „Umělecká tvorba jako prostředek integrace mentálně, zdravotně, sociálně a jinak hendikepovaných skupin do společnosti“, z iniciativy studentů magisterského a doktorského studia na Katedře výtvarné kultury PF UJEP v Ústí nad Labem. Jeho cílem bylo pokusit se pomocí umělecké tvorby začlenit tzv. „hendikepované“ do tzv. „normální“ společnosti.

Primárně byl projekt určen klientům center denní péče, sociálních ústavů a žákům speciálních základních škol. Měl jim napomoci vybočit z tradičních programů těchto center, ústavů a speciálních tříd a umožnit jim poznat nové prostředí, nové lidi i nové způsoby možnosti výtvarného vyjádření. Výtvarná tvorba je zde chápána jako specifický prostředek vyjádření azároveň komunikace sokolním světem.

Druhou cílovou skupinou byli participující studenti výtvarné výchovy KVK PF UJEP, kteří přípravou a realizací výtvarných aktivit pro hendikepované klienty získali zajímavou a důležitou zkušenost nejen pro svůj pedagogický život, ale i pro život běžného člena společnosti. Důraz byl kladen na to, aby klienti nebyli situováni pouze do pozice „přidavačů“, kdy dostanou vymyšlený a předpřipravený úkol, který pouze manuálně vyplní. To je pozice, kterou jim dnes společnost denně poskytuje. Cílem bylo, aby se klient stal rovnocenným členem řešitelské skupiny, která se bude podílet na splnění úkolu rovným dílem. Dále se projektu zúčastnili streetartoví umělci z Čech a Německa. A v neposlední řadě byla akce určena i veřejnosti. Bylo velmi zajímavé sledovat, které ze skupin (např. děti) se do projektu zcela spontánně zapojovaly a vnášely svůj osobitý způsob nazírání na svět.

Integra Jam odstartoval dvoudenním výtvarným workshopem. Prvním místem setkání všech zúčastněných byla galerie Koridor, kde proběhla krátká přednáška k probíhající výstavě streetartového umělce Milana Žáka „Pang“¹. Milan Žák alias KODY zde vystavoval cyklus devatenácti prací, ve kterých kombinuje různé umělecké prostředky a techniky: kresbu tužkou, fixem, akvarelem, sprejem, akrylovou barvou, stickers² a stencils³. Inspiruje se blogem, newsmpeakovou kulturou, kyberpunkem a graffiti subkulturou. Zajímá ho především komunikace na blogu, kde si komunita známých vytváří „nový“ jazyk - používá různé zkratky, vymýšlí nová slova a záměrně se tak stává pro cizí účastníky špatně srozumitelná nebo zcela nečitelná.

Ke stejnému jevu dochází i v graffiti subkulturě, kde sdělení patří pouze úzké komunitě zasvěcených. Podobně tento jev, i když v menší míře, funguje i u streetartového umění.

Skupina uživatelů je tak specifickým způsobem izolována od majoritní společnosti. Jedná se sice v podstatě o segregaci dobrovolnou, nicméně na jejím pozadí stojí pohnutky primárně obranné. (Uzavřenost komunity ji chrání před infiltrací zvenčí, která by mohla její, vněkterých případech okolním prostředím jen těžko přijímané, způsoby komunikace ohrožovat.) Nastává zde zajímavý moment, kdy je umělecké dílo ve své podstatě v bezprostředním kontaktu s divákem, ale může jím být také nepochopeno nebo ignorováno.

Domníváme se, že do podobného postavení se mohou v určitých situacích dostávat i skupiny mentálně či tělesně postižených. Jsou v bezprostředním kontaktu s majoritou, ale přesto přehlíženi, poschovávaní či odsouváni do specializovaných zařízení. Ač se mnozí z nás shendikepovanými běžně setkávají, jen některým se podaří proniknout do specifických charakteristik jejich světa azbavit se stereotypů a predsudků.

Street art chápeme jako aktuální téma právě proto, že knám promlouvá skrz médium ulice (cestou do školy, do práce), nebo skrz médium reklamy (velké nadnárodní společnosti jako třeba Coca-cola, McDonald`s využívají street kulturu, tzv. „street styl“, ve svých reklamních kampaních) nebo hudby (hip hop) či pohybových aktivit (street dance, break dance, skateboarding) amódy. Se streetartem se potkáme především ve veřejných prostorách měst – na ulicích, autobusových zastávkách, na náměstích, vpodchodech, vdopravních prostředcích atd. *„Umístěním díla na ulici jeho tvůrci úmyslně pracují se vzniklými architektonickými juxtapozicemi a současně se sociálním kontextem, který fyzické umístění díla obklopuje. Streetartový umělec vytváří specifickou situaci pro každého, kdo jde kolem. Počítá s reakcí kolemjdoucího – ať již zápornou nebo kladnou – a tím pádem se zformováním náhodné divácké komunity“.*⁴ Troufáme si tvrdit, že většina z nás se již s nějakou formou streetartu setkala asnažily jsme se této skutečnosti využít ivnašemintegračním projektu.

Velice nás zajímal ifakt, že streetartová umělci pro prezentaci většiny svých děl nepoužívají galerijní prostor (tj. oficiální prostor určený k prezentaci umění), ale vydávají se za divákem na ulici (do veřejného – volně přístupného prostoru). Tuto skutečnost jsme porovnali sreálnou skutečností výstavních prostor, kde se vposledních několika letech začínají objevovat iněkterá streetartová díla, prezentovat streetartová umělci. Zajímalo nás srovnání těchto dvou rozdílných výstavních prostor – ulice a galerie. Toto srovnání nám umožnily i „streetové“ práce umělce Milana Žáka (namalované a „vystavené“ na ulici a namalované avystavené voficiálním výstavním prostoru - instituci /galerii).

*„Život vglobalizovaném městě slouží street artu nejen jako zdroj námětů, ale přímo ovlivňuje jeho formy, umístění a čtení“.*⁵

Na komunikaci a její proudy mezi jednotlivými složkami společnosti byl zaměřen celý integrační projekt. Středem zájmu byly možnosti verbální a nonverbální komunikace v souvislosti s integrací různě sociálně znevýhodněných skupin obyvatel do společnosti. Umění, zde bylo chápáno jako silný integrační prvek.

Tvorba byla využívána jako specifický prostředek komunikace. Jako pozitivní fakt shledáváme, že vizuální komunikace primárně nepoužívá verbálních prostředků a výrazů. Klient, který se ve svém životě mohl setkat s nepochopením nebo nepochopením při verbální a sociální komunikaci s okolím, tak získává novou formu beze slovního vyjádření svých dojmů, pocitů, nálad či vnímání světa kolem sebe.

Jednotlivé tvůrčí kolektivy, skládající se ze studentů učitelství výtvarné výchovy, klientů sociálních zařízení i umělců, hledaly v první části projektu nejprve způsoby vzájemné komunikace. V některých případech překonávaly nejen hranice ostýchání se či psychickou izolovanost, ale i komunikační bariéry jednotlivých národních jazyků. Každý z členů skupiny měl svou specifickou a nezaměnitelnou úlohu. Studenti přinášeli prvky propojující kreativitu umělců, znalců výtvarných technik, se spontaneitou, nadšením a nápady dětí a klientů.

Na nelehkou roli zprostředkovatelů se studenti připravovali tvorbou animačních projektů, které rozvíjeli v daných tematických okruzích na základě inspirace díly Milana Žáka. Připravili pracovní listy, respektive pomůcky rozvíjející či zprostředkovávající dílčí části tvorby.

Animační program probíhal u zdi v ulici České mládeže a v přilehlém areálu Pedagogické fakulty - záměrně v prostoru otevřeném společnosti. Zed', která byla hlavní součástí projektu, plochou pro výtvarné aktivity a projekty, místem setkání všech participujících, představovala zároveň také jakousi symbolickou bariéru, která měla připomenout stále ještě příliš „vysoké“ zdi, skterými se hendikepovaní denně setkávají ve svém běžném životě.

Domníváme se, že inkluzivně-integrační princip, uplatněný v rámci realizace projektu, je obecně aplikovatelný na další výtvarné projekty ve veřejném prostoru.

Jako doprovodný program byly připraveny lanové dráhy (studenti KTV PF UJEP), ukázky breakdance a hiphopu zatančila skupina dětí z nízkoprahového klubu Nový svět (Ústí nad Labem), zahrál DJ Mihai a studenti KVK předvedli za doprovodu rockové skupiny „Hájští kohouti“ (klienti ústavu sociální péče v Hájích u Duchcova) audiovizuální show. V teoretické části Integra Jamu proběhla série odborných přednášek pro studenty a veřejnost na téma: „Umění ve veřejném prostoru – street art“. Čeští a němečtí umělci, kteří se účastnili výtvarného workshopu, zde představili své umělecké projekty a tvorbu. Veřejnost tak měla možnost

nahlédnout do světa tvůrců streetartového umění. Dále proběhly přednášky zaměřené na představení jednotlivých organizací pracujících se sociálně znevýhodněnými občany. Teoretickou část završilo celostátní doktorské kolokvium na téma: „Hranice oboru“.

Závěr *Integra Jamu* se odehrál, stejně jako její počátek, v galerii Koridor, kde byla slavnostně zahájena výstava fotografií dokumentujících průběh projektu.

Projekt vznikl za finanční podpory Pedagogické fakulty UJEP a sponzorského přičinění firem: Chráněná dílna Brouk servis, 33 designz a Montana.

Spotřebovalo se 260 litrů latexové barvy, 420 plechovek spreje, 100m fólie, nespočet sad pastelek, uhlíků, fixů atd. Akce se zúčastnilo cca 230 lidí z Čech a Německa, z toho bylo 44 osob mentálně, zdravotně či sociálně hendikepovaných.

Vysvětlivky:

1 Koncepce galerie Koridor se zaměřuje především na současné výtvarné umění, prezentuje jak studentské projekty, tak čerstvé absolventy irenomované umělce. Reflektuje soudobé umělecké tendence. Má blízko ke streetartovým projektům a autorům.

2 nálepka

3 šablónka

4 Pospiszyl, T; Lékó, I. *Street art Praha*. Praha, Arbor vitae 2007. s. 4.

5 Pospiszyl, T; Lékó, I. *Street art Praha*. Praha, Arbor vitae 2007. s. 4.

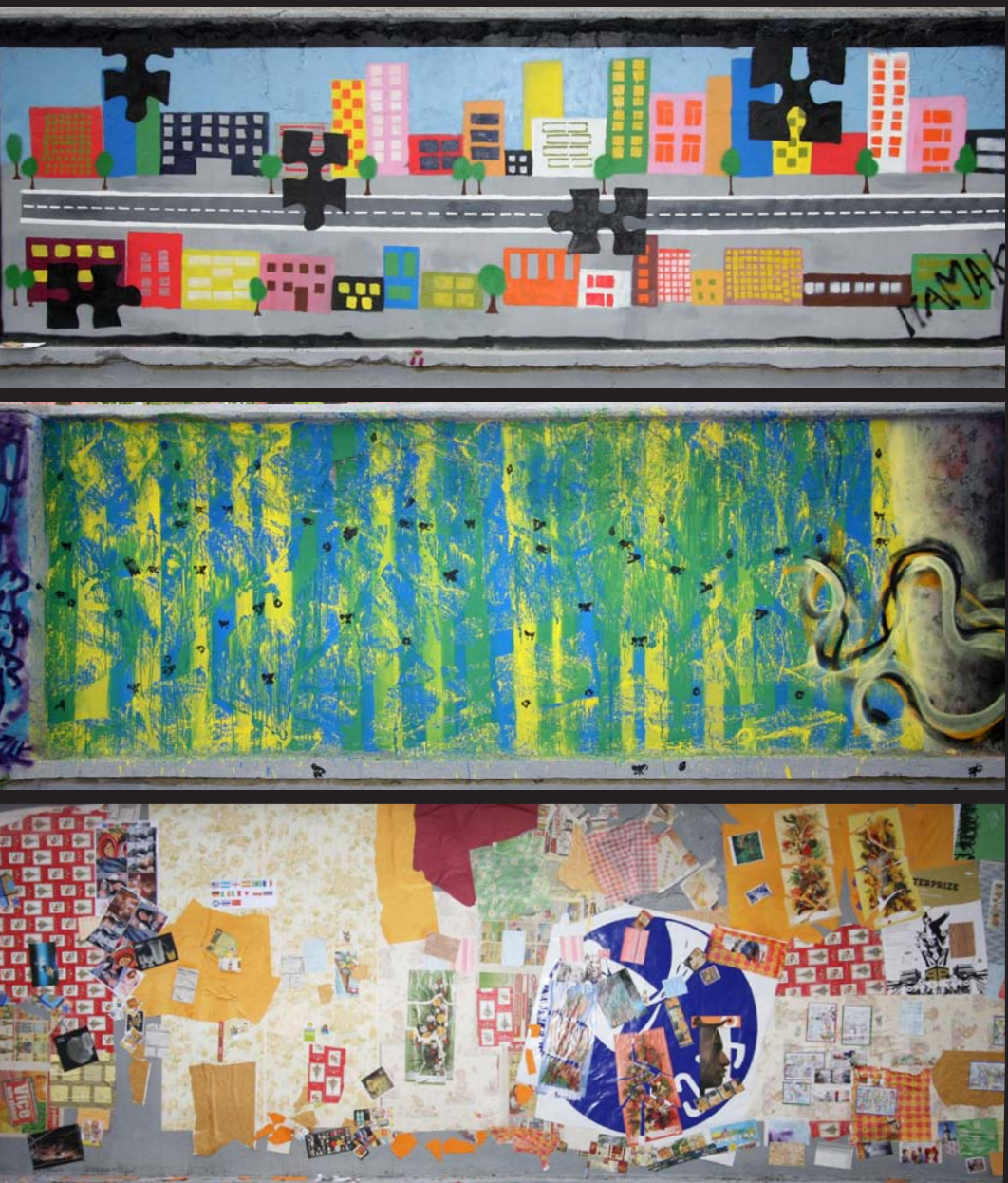

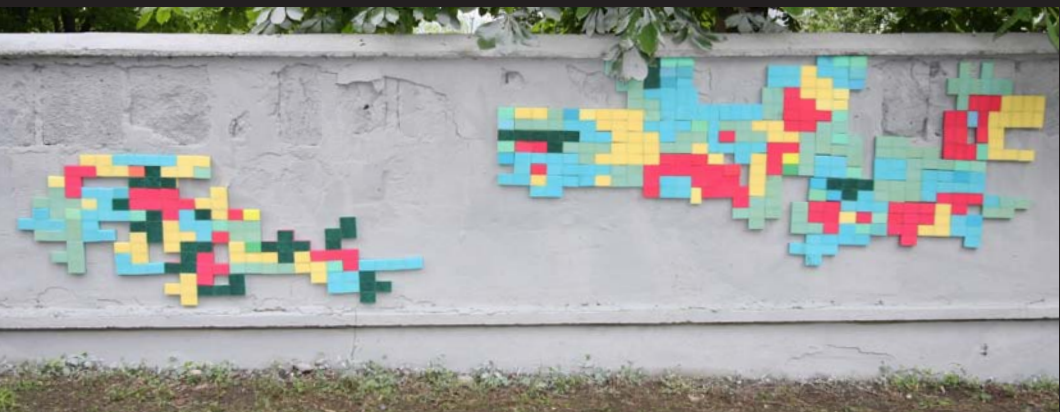

Lanové aktivity jako prostředek integrace zdravotně postižených

Kratochvílová Iva

Úvod

Lanové aktivity jsou vintaktní společností velice oblíbenou pohybovou činností. Je vhodné těchto netradičních činností využívat pro spojení dvou odlišných skupin lidí. Mohou to být různé skupiny - skupina dětí se skupinou dospělých, skupina důchodců smládeží, skupina zdravotně postižených se skupinou studentů nebo i dvě skupiny různého etnického původu. Lanové aktivity mohou být vhodnou akcí pro seznámení lidí různých věkových skupin, různého zaměstnání, různých dovedností a zálib.

Zapojením lanových překážek do integračního projektu vytváříme vhodné prostředí pro komplexní formování všech účastníků kurzu. Jde nejen o rozvoj pohybových schopností a dovedností, ale i o sociální formování, utváření postojů, hodnot a získávání nových zkušeností. Jde o činnosti, které zahrnují nejen pohyb po lanových překážkách vyvázaných mezi stromy, ale i osvojení si pravidel pohybu po překážkách, pravidel dopomoci, záchrany, psychologické podpory a dokonce i poznatky o ochraně životního prostředí, především pak stromů a jejich blízkého okolí.

Integrační projekt byl připraven pro skupiny zdravotně a sociálně znevýhodněných spoluobčanů a skupiny studentů Pedagogické fakulty (KVK a KTV), kteří se zúčastnili stavby a integračních aktivit na lanových překážkách. Důraz byl kladen na komunikaci a spolupráci různých skupin. Cílem tohoto projektu byla integrace znevýhodněných spoluobčanů do společnosti prostřednictvím pohybových aktivit.

Mezi lanové aktivity řadíme lanové překážky, které se překonávají individuálně, lanové překážky pro skupinky lezců, tzv. týmové překážky, kde překonání překážky je možné pouze za spolupráce celé skupiny lezců, a lanové aktivity, kde je lano a spolupráce účastníků součástí a potřebnou podmínkou pro splnění zadaného úkolu či nastaveného problému.

Integrace za pomoci pohybu po lanových překážkách probíhala ve dvou dnech. Každý den byly vyvázané jiné lanové překážky a byl použit i jiný motivační příběh.

Projekt integrace konkrétně:

První den byly vyvázané 4 lanové překážky. Překážky pod názvem „Manévry“, „Obláčky“, „Lanovka“ byly překážky pro jednotlivce. Překážka pod názvem „Pavučina“ byla týmovou překážkou. Před zahájením hlavní činnosti předcházely seznamovací hry, hry na důvěru a motivační příběh. Překážky byly postaveny od nejjednoduššího překonávání po nejtěžší. Dopomoc a záchranu zajišťovali studenti KTV. Při motivaci k překonávání překážek byla důležitá komunikace účastníky, názorná ukázka a pocit bezpečí.

Motivačním příběhem byla cesta za pokladem. Lanové překážky, byly různé dopravní prostředky, kterých účastníci využívali ke splnění vytyčeného cíle, tedy získání pokladu. Pokladem byla krabička s bonbóny.

Popis překážek:

„Manévry“ neboli přemostění je jedna z nejjednodušších překážek, která bývá vyvazována a následně přelézána jako první z překážek. Jde o překážku, při které je snadné jištění, dopomoc i záchrana. Lezec se seznamuje s pohybem po laně. Jističi si upevňují naučené dovednosti z předchozích průpravných cvičení. Jsou to dvě lana, vertikálně vypnutá mezi dva stromy.

Manévry byly zkonstruovány mezi dvěma stromy z jednoho lana ve výšce 40 cm a 160 cm nad zemí. Tuto překážku překonali všichni účastníci integračního projektu.

„Obláčky“ neboli girlandy je překážka zaměřená na rozvoj koordinace a síly horních a dolních končetin. Je vyvázána mezi dvěma stromy a pro stavbu jsou potřeba dvě lana, kde jedno lano je vypnuté mezi stromy, druhé lano je přivázáno na první vypnuté do tvaru obláček.

Tento typ překážky byl vyvázán 120 cm nad zemí a nejen pro účastníky s postižením byl o mnoho náročnější. Polovina zúčastněných nedolezla na konec překážky.

„Pavučina“ je typ překážky, který se obvykle vyvazuje pro skupinu lidí, kteří si pro její úspěšné překonání musí pomáhat. Bývá vyvázána mezi několika stromy a je spletena z několika lan.

V našem projektu jsme použili typ horizontální pavučiny, která byla vyvázána ve výšce 70 cm nad zemí a kde byla nutná spolupráce účastníka s postižením a týmu studentů ZKTV. Účastník na lanové překážce se snažil překážku překonat chůzí po různě propletených lanech. Na konci překážky byl uložen „poklad“. Při pohybu po lanech byl lezec přidržován skupinou studentů ZKTV. Tuto překážku překonali úspěšně všichni zúčastnění.

„Lanovka“ je překážka vyvázaná opět mezi dvěma stromy. Pro vyvázání je potřeba jedno lano a dva kotvící stromy, jezdící kladka, smyčka, jumar a sedací úvazek. Lanovka byla nejoblíbenější částí lanových aktivit.

Druhý den byly vyvázány 3 lanové překážky a 1 překážka struhlou s „pokladem“. Motivačním příběhem byla cesta za pokladem, kde překonáním každé překážky získávali účastníci indicie potřebné k odemčení pokladu. Vtruhlici byl pro ně připraven diplom a bonbóny.

Popis překážek:

„Uvolněné manévry“ je překážka vyvážaná stejně jako „Manévry“ spovoleným horním lanem. U této překážky bylo horní lano povoleno pouze o několik decimetrů a tak se tato překážka zdála některým účastníkům lehčí než podobné Manévry.

„Ztížené manévry“ je podobně vyvážaná překážka jako manévry s přidávanými pomůckami zvyšující obtížnost. Vnašem případě byla tato překážka doplněna obručí naplněným pytle a pneumatikou. Tyto pomůcky byly na lano přidělány pomocí smyček tak, aby je musely účastníci přelézat či prolézat.

„Bažina“ je překážka vyvážaná mezi několika stromy. Její překonání je závislé na spolupráci celé skupiny zúčastněných. Studenti KTV vyvázali tuto překážku mezi pěti stromy. Pro zlehčení dovázali pomocná lana či smyčky mezi další tři stromy.

„Truhla spokladem“ byla poslední činnost, která byla připravena pro integrační projekt. Na třech stromech byly připraveny jistící body, mezi které byla natažena tři lana, přivázaná na ucho kovového háku. Cílem bylo hákem sebrat truhlici a dostat jí pomocí lan zvyrazeného prostoru. Poté ji bylo možno odemknout.

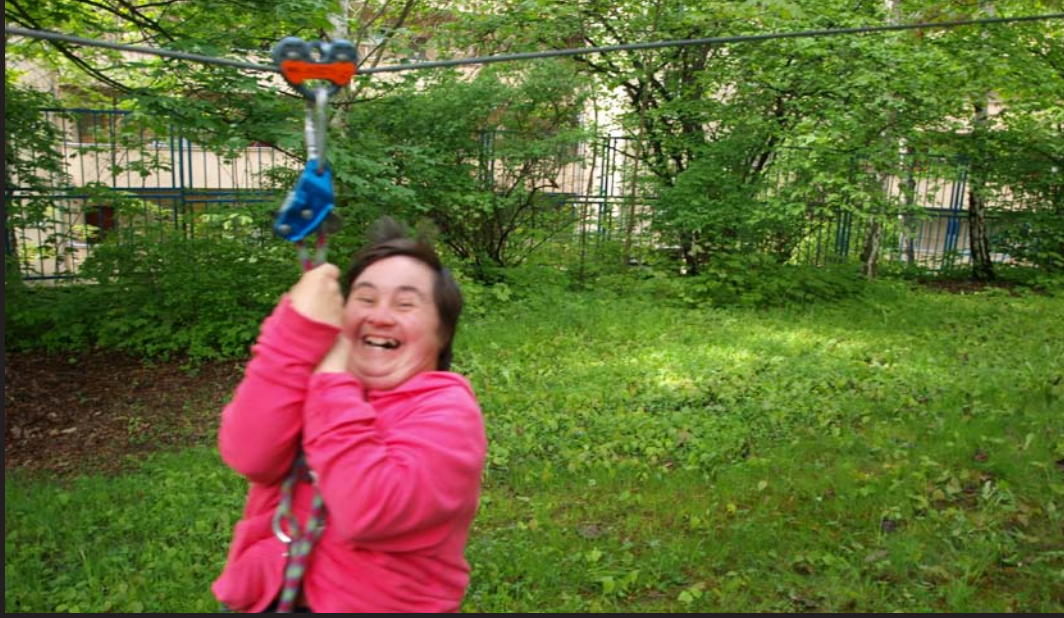
Závěr

Projekt hodnotím velice pozitivně. Přípravou a realizací pohybových aktivit pro hendikepované klienty získali studenti Katedry tělesné výchovy zajímavou a důležitou pedagogickou zkušenost. Vyzkoušeli si nejen stavbu, organizaci a provoz na překážkách, ale i práci a komunikaci s postiženými spoluobčany, museli si získat důvěru účastníků projektu a zároveň podporovat jejich sebedůvěru při překonávání překážky. Studenti i ostatní účastníci lanových překážek odcházeli spocitem uspokojení. Pro studenty to byl nejen pocit dobře odvedené práce se splněným cílem, ale i pocit spokojenosti ze získání nových zkušeností a zážitků.

Některé skupiny se podařilo lépe namotivovat příběhem, jiné skupiny příběh nepotřebovaly a vrhaly se do překonávání překážek bez sebemenší obavy. Překonávání překážek účastníky bylo velmi zajímavé a hodně specifické. Záviselo na typu a stupni postižení konkrétních jedinců, ale i na množství jejich sociálních zkušeností. Někteří hendikepovaní jedinci a někteří studenti byli touto akcí natolik osloveni, že si mezi sebou vyměňovali kontakty a zjišťovali informace o možném konání příštího projektu.

INTEGRA JAM

Autoři:

Mgr. Jitka Kratochvílová

Mgr. Hana Pejčochová

Foto:

Michal Zvěřina

Grafická úprava a sazba:

Miloš Makovský

Vydala: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Tisk: Ediční středisko PF UJEP

Edice: katalog

Náklad: 40 ks

Počet stran: 44

Vydání první

Ústí nad Labem 2010

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Pedagogická fakulta

ISBN 978-80-7414-285-7

ISBN 978-80-7414-285-7

9 788074 142857